

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

RIIHIMÄKI, tehdaskaupunki

Päätarina: Pisara onnea

Väinö oli ollut oppipoikana lasitehtaalla niin nuoresta kuin sinne lasitehtaan alkuvuosina pääsi. Hän auttoi omalla tienestillään perhettään, jossa oli äiti ja kolme sisarta. Isä oli menehtynyt aiemmin rakennusonnettomuudessa ja perheen leipä oli hyvin pieni.

Väinö-poika on jo hollaajana, apumiehenä, ja kiinnostunut siitä, mitä kaikkea lasista voi tehdä. Joskus hän jää salaa tehtaalle seuraamaan puhaltajien työtä oppiakseen sen ja ehkä salaa kokeillakseenkin miten ja mitä hän saisi aikaiseksi.

Eräänä yönä hän nukahtaa ja herää yöllä puhaltaakseen kauneimman lasipisaran, jonka sisällä keijukainen näyttää tanssivan. Ohuesta lasista puhallettu aarre voi särkyä eikä kukaan kuitenkaan uskoisi Väinön sen puhaltaneen.

Mihin Väinö kätkee aarteensa? Missä se säilyisi ja voisiko se tuoda Väinölle omaisuuden, jolla rakentaa elämää eteenpäin? Elämä rautatien varrella kohisi eteenpäin ja Väinö seurasi tapahtumia koko sydämellään, hän oli osa tätä kasvavaa kylää.

Kaupunginmuseo: Suuria uutisia!

Rakas kotiväki,

Rautatieasemalta uudelle työpaikalleni Ratainsinöörin talolle reitti kulki kauniin asemanpuiston ohi mukulakivikatua mäelle ja siitä oikealle. Punainen iso talo kauniissa pihapiirissä.

Ratainsinööri Nikolai Thunebergin rouva näytti ullakkohuoneeni sekä tehtäväni. Perheeltä ja talon vierailta sain kuulla paikkakunnasta. Vapaahetkinä istuin asemanpuistossa ja tunnistin esimerkiksi kunnioitetun asemapäällikkö Anton Wilhelm Öllerin ja ravintoloitsija sekä hotellinpitäjä Olivia Axéenin.

Ratainsinöörin pihaa hoitaa nuori mies, Johan, rautatieläisen poika. Keksin usein asiaa piharakennuksen pesutuvalle sekä kaivolle. Häneltä sain kuulla Riihimäestä lisää.

Kerran Johan tuli noutamaan minua ja vei mukulakivikatua asemalle jamaankuuluun ravintolaan. Illalla tein päätökseni jäädä Riihimäelle. Johan kihlasi minut. Tuntuu, että täällä nuorena asemakylässä kaikki on mahdollista, oma talokin! Talo, jonka pihalla mahtuvat sitten lapsetkin telmimään.

Riihimäkeläiset lapset.

Rakkain terveisin,

Anna

Riihimäen taidemuseo: Torpan tyttö ja sormuskätkö

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

”Painaapa kummallisen paljon!” Tuumi veistosten kuntotarkastuksia tekevä taidekonservaattori Olli, ottaessaan käteensä Carl Wilhelmsin veistämän pronssisen tytön pään, joka tunnetaan nimellä Torpan tyttö.

Tutkiessaan teosta tarkemmin hän huomasi onton veistoksen sisällä pilkottavan jotakin. Sieltä paljastui painava käärö, joka oli tiukasti solmittu haperolla narulla. Jännittynein sormin Olli avasi paketin. Mitä ihmettä?

Sisältä paljastui kasa kultaisia sormuksia! Kaikkiaan veistoksen sisuksista tuli yhteensä 147 kultasormusta, joista vanhimmat olivat 1800-luvun lopulta, suurin osa sileitä kihla- ja vihkisormuksia.

Nyt tiedetään, että ne ovat tavallisten ihmisten sormuksia, joita oli sotien jälkeen vaihdettu käteiseen tai tavaraan. Arvellaan, että Riihimäen taidemuseoon kokoelmansa lahjoittanut taidekauppias Pentti Wähäjärvi piilotti sormukset veistoksen sisään varkaiden pelossa ja lopulta unohti ne sinne.

Wähäjärvellä tiedetään olleen useampiakin kultakätköjä.

Riihimäen taidemuseo: Kirje taulun takana”

Tornator Oy:n Lahden rullatehtaan isännöitsijä, patruuna G.A. Enbom polttelee sikaria ja lukee 12.4.1933 Tammisaarella päivätyä kirjettä. Enbom oli tiedustellut enkeliaiheisestä taulustaan.

Kirjeen on lähettänyt taulun maalannut taiteilijatar Helene Schjerfbeck. Hän oli hahmotellut teosta, jossa Kristuksen käsivarsien alla olisi enkelit ja taustana musta järvi ja valkoiset vaahtopäät.

”En tavoitellut sievää tyyliä, vaan synkkää ja raskasta vaikutelmaa. Teos jäi kuitenkin toteuttamatta voimien puutteen vuoksi.” Vaaleanpunasiipisen enkelin mallina toimi naapurin mustatukkainen tyttö. ”Tyttö tuli kuulemma sittemmin uskoon, vaikka en kertonut minkälaiseen aiheeseen häntä käytin”.

Helene arvelee kirjoittaneensa asiasta liiankin pitkästi, mutta on ilahtunut taulun tuottaessa mielihyvää. Kirje loppuu ”Erinomaisella kunnioituksella, Helene Schjerfbeck”.

Enbom on mielissään. Hän katsoo teosta uusin silmin: se on herännyt eloon!

Kirje löytyi Riihimäen taidemuseosta taulun takaa. Piilottiko Enbom sen, että teos heräisi eloon vielä vuosikymmenienkin päästä?

Suomen lasimuseo: Tapio Wirkkala astuu näyttämölle

Eräänä aamuna lasihyttiin tuli vieras mies. Hän riisui vihreän samettitakkinsa ja iski sen hytin nokiseen naulaan. Paidanhihat hän kääri rullalle.

”Tulkaas tähän valoon, niin minä kerron, mitä mielessä noin aluksi olisi.”

Mies levitti miesten eteen pahvilevyjä. Niihin oli hiilellä luonnosteltu soikeita lautasia. Toiselle ryhmälle hän ojensi luonnoksen maljakosta, joka näytti suurelta sieneltä. Kantarelli näkyi merkityn nimeksikin.

”Katsokaas sillä aikaa, kun minä kerron Kivelän porukalle tästä toisesta. Ja niin, heitetäänkö enemmän tittelit pois? Minä olen Tapio.”

Niin oli työryhmään liittynyt uusi jäsen, suunnittelija.

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tapioista tuli tehtaalla tuttu näky. Hän oli rauhallinen ja kuunteli puhaltajien mielipiteitä. Kiinnostunut kaikesta työstä ja jokaisesta lasinpuhaltajasta.

Joitakin Tapion suunnittelema esineitä Väinö oli hankkinut kotiinkin, kuten nuo kaapissa olevat Tapio-lasit. Väinön katse osui pikarin säären ilmakuplaan. Pisara – siinähan se on, keijun koti.

Väinö ravisti päätään. Kaikkea hänkin, vanha mies, miettii.

Silmäkenevan pyytäjät

4 800 eKr.

Järven saaresta, lehtevältä kummulta nousi vielä ohut savukiehkura. Tulipaikan ympärystä oli täynnä nuolenkärkien teosta jäänyttä kivensirua. Yhden saviruukun poltto oli epäonnistunut, ja lihaa keittäessä se halkesi. Se harmitti vieläkin miestä, jonka haapio etäännytti jo kohti jokisuuta. Ylävirralta päin majavat ja hirvet löytyisivät.

1450 jKr.

Kova työ oli ollut hirven paloittelussa ja kantamisessa vetiseltä suolta saarekkeeseen. Piti oikaista taljan päälle palvauksen ajaksi. Syötyään tuhkassa haudutetusta reisuusta ytimen hän vanhan tavan mukaan hakkasi luun pieniksi paloiksi. Eipähän kateelliset kyläläiset pääsisi tekemään taikojaan.

2018 jKr.

Ojitetun nevan puusto on toivottoman sakeaa. Onneksi sen keskellä seisovan kumpareen halkaisee raivattu kaasulinja. Tämä oli takavuosina, ennen moottoritien aitaa, kuuma passipaikka. Mutta on nytkin jälkiä: ihan vieressä kuoreton männynntaimi, joka on sarvinahkojen hankaamisesta katkennut. VHF:n korvanappi kohahtaa, koira on laskettu irti.

Päätarina jatkuu:

”Se oli kaunis, kesäkuinen aamu”, Väinö muistelee vanhana miehenä lapsenlapsilleen.

”Tiedä oliko se unta vai totta, mutta kastepisara se oli, ja auringon säde sai sen loistamaan ja tanssimaan auringon nousussa. Sellaista kauneutta on kaikkialla, kun vaan pysähtyy ja katsoo tarkasti.”

Lapset kuuntelivat Väinö-pappaa hiljaa. He olivat oppineet, että papalla oli mielenkiintoisia tarinoita.

”Paljon kauniita esineitä luotiin lasitehtaalla. Toisilla on kyky luoda sitä, mutta kaikilla on kyky nähdä kauneutta, kun sitä kykyä vain harjoittaa ja unohtaa kiireen. Kauneuden arkisto on sydämessä, siellä ne säilyvät läpi elämän.”

Väinö oli töissä lasitehtaalla eläkeikänsä asti. Hän oli arvostettu työmies, joka säästäväisenä miehenä osti talon ja perusti perheen. Hän osallistui monella tavalla rakentuvan kaupungin elämään ja luottamustoimiin, ja nautti kaikkien hänet tunteneiden arvostusta elämässään. Hän oli suomalainen työmies, ulkomuoto ehkä hiukan rosainen, arjessa sitkastunut. Oppeja ei paljon ollut koulussa saanut, mutta sydämen sivistystä oli muillekin jakaa.

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa

EU:lta
2014–2020

Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES